

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

คุณค่าของระบบนิเวศนอกจากจะมีคุณค่าในตัวเองแล้ว ยังมีคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการนำสิ่งดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือด้านการท่องเที่ยวเพื่อผลทางเศรษฐกิจ (ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์, 2560) ดังนั้น ระบบนิเวศจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่นและมีผลต่อการพัฒนาในระดับประเทศตามแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานหลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไว้หลายประการ ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 หน้า 4 - 6)

1) หลักการเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถสร้างโอกาสให้กับทุกคนในสังคมอย่างมีความสุข เกิดความสมานฉันท์ เศรษฐกิจของประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างเนื่องมีคุณภาพและมีเสถียรภาพ มีการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชน วิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม

2) ใช้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ด้วยการสร้างคนให้รู้จักใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟูและรู้จักการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

3) นำ “ วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 “ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ”

4) ใช้เป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนามาเป็นกรอบในการกำหนดระยะเวลาการบรรลุผลตามเป้าหมายในแต่ละระดับและสอดคล้องต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยึด “ เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีมาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรกและเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถแข่งขันในการผลิตได้และค้าขายเป็น มีความเป็น

สังคมประกอบการ มีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพและรูปแบบที่โดดเด่นเป็นที่ต้องการในตลาดโลกเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ เช่น บริการด้านสุขภาพ และท่องเที่ยวคุณภาพเป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการอัจฉริยะที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้นวัตกรรม ”

5) นำหลักการลดความเหลื่อมล้ำ การใช้ภูมิปัญญาและการสร้างนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโดยยึด “ หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม การใช้ภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรมนับเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไปสำหรับทุกภาคส่วนในสังคมไทยโดยที่เส้นทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นกำหนดเป้าหมายทั้งในด้านรายได้ ความเป็นธรรม การลดความเหลื่อมล้ำและขยายฐานคนชั้นกลาง การสร้างสังคมที่มีคุณภาพและมีธรรมาภิบาลและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ”

6) กำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตามเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาโดยยึด “ หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว โดยกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับสาขาการผลิตและบริการ และจังหวัดที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในด้านต่าง ๆ ”

จุดเน้นที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 คือ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับกลุ่มพื้นที่ เพื่อทำให้เกิดความสมดุลในการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาพื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักให้ขยายตัวอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทำให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และตำแหน่งการพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด 4 ปี (2557 – 2560) ตามลักษณะของกลุ่มพื้นที่นั้น ๆ โดยแบ่งเป็น 18 กลุ่มจังหวัด (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด, 2558) ทั้ง 18 กลุ่มจังหวัดต่างมีเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และระดับการพัฒนา ทั้งในลักษณะที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะจังหวัดในภาคกลางตอนกลาง ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้ กลุ่มจังหวัดดังกล่าว ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันคือ การเป็น “ เส้นทางการค้าการลงทุนไปสู่อินโดจีน ฐานการผลิตอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและนวัตกรรมเกษตรแปรรูประดับประเทศ แหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ สุขภาพและวัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ ” (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง, 2559)

โดยแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดมีการกำหนดเป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์และตำแหน่งการพัฒนาาร่วมกัน ดังในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564)

กลุ่มจังหวัด/จังหวัด	เป้าหมาย	ประเด็นยุทธศาสตร์	ตำแหน่งการพัฒนา
ภาคกลางตอนกลาง - ฉะเชิงเทรา - นครนายก - ปราจีนบุรี - สระแก้ว - สมุทรปราการ	1. เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ 2. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้มีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและสากล	1. พัฒนาระบบโลจิสติกส์และความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุนภาคตะวันออกของอินโดจีนและรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2. พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม 3. พัฒนาปัจจัยการผลิตระบบการตลาดและโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ (ZONING) เพื่อให้สินค้าเกษตรได้มาตรฐานสากลเชื่อมโยงตลาดรองรับการค้าเสรี 4. ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมด้านการผลิตและยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการลงทุนเพื่อรองรับการเติบโตทางอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 5. อนุรักษ์ พัฒนาและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน	Gateway to the World “ ประตูสู่การค้าโลก ” 1. เป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุน การคมนาคม และการค้าภาคตะวันออกของไทยสู่อินโดจีน 2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ 3. เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรมาตรฐานสากล

ที่มา : สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง (2559 หน้า 140 – 142)

ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติ และรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มาจากการประกอบการเชิงเกษตรธรรมชาติและวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ทำให้จังหวัดนครนายกถูกจัดอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลางร่วมกัน ซึ่งกรอบของแผนพัฒนาจังหวัดเน้นเป้าหมายยุทธศาสตร์และตำแหน่งในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์และได้ผสมผสานอัตลักษณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นและชุมชนเข้ากับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทั่วไปด้านภูมิศาสตร์ของจังหวัดนครนายก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก พืชพรรณไม้ สมุนไพรและทรัพยากรอื่น ๆ ที่สามารถนำมาเป็นทรัพยากรสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการชื่นชมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและวิถีของชุมชน การใช้บริการแพทย์แผนไทย สมุนไพรธรรมชาติและอื่น ๆ ทำให้แผนพัฒนาจังหวัดนครนายกให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเป้าหมายหลัก (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2551) ทั้งนี้ แผนพัฒนาของจังหวัดนครนายกได้กำหนดกรอบการพัฒนาไว้สองประการ ได้แก่ ประการแรก ยุทธศาสตร์การพัฒนากำหนดให้เป็น “ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก สินค้า บริการ และการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานอย่างบูรณาการ ” ประการที่สอง การจัดวางตำแหน่งในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดให้เป็น “ เมืองท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติบ้านแห่งความสุขที่ใกล้กรุง ” (สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2558 หน้า 7 - 9)

จะเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนครนายกมีความสำคัญอย่างมากจนทำให้ถูกวางไว้ในระดับยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชนและภูมิปัญญาต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าวในระดับจังหวัดได้ถูกจัดทำขึ้นตามลักษณะด้านสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาชุมชนของจังหวัดนครนายก โดยมีแนวทางในการเชื่อมโยงเข้าสู่การแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะนำมาเป็นแนวทางของการพัฒนาความสามารถและศักยภาพเพื่อให้ประสบผลตามประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้นั้น จำเป็นต้องมีการพิจารณาว่า ชุมชนมีความต้องการจำเป็นอะไรบ้าง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถต่อการเพิ่มมูลค่าวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนครนายก โดยเฉพาะชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะพื้นที่การเกษตร รวมทั้งวิสาหกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดนครนายก เพื่อเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการเพิ่มมูลค่าวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชนของจังหวัดนครนายก
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเพิ่มมูลค่าด้านภูมิปัญญาชุมชนและท้องถิ่น และทรัพยากรภายในชุมชนสู่วิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนครนายก

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

เพื่อให้ได้คำตอบของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่สามารถตอบคำถามในประเด็นคำถามในการวิจัย และเพื่อสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ในการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

1.1) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพัฒนาวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดนครนายก

1.2) เนื้อหาด้านการประเมินความต้องการจำเป็นด้านภูมิปัญญาชุมชนและท้องถิ่นต่อการพัฒนาวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาครัฐ องค์กรเอกชน ประชาชนในชุมชน รวมถึงผู้ประกอบการวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ศูนย์การเรียนรู้เชิงนิเวศและวิสาหกิจวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบเกษตรธรรมชาติ ไร่นาและสวนเกษตร เป็นต้น

1.3) เนื้อหาด้านการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีต่อการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในชุมชนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่วิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบเกษตรธรรมชาติ ศูนย์การเรียนรู้เชิงนิเวศและวิสาหกิจวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบเกษตรธรรมชาติ ไร่นาสวนเกษตรและวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ การศึกษาจะศึกษาภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนและท้องถิ่น (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง, 2559) โดยศึกษาความต้องการจำเป็นของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น สวนเกษตรธรรมชาติและเกษตรผสมผสานเชิงท่องเที่ยว

2) ขอบเขตด้านพื้นที่และกลุ่มประชากร

พื้นที่เป้าหมายซึ่งนำมาใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ พื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งและพื้นที่ประกอบการของ วิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เชิงนิเวศ รูปแบบการเกษตรธรรมชาติ ไร่ นา สวนเกษตรและวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำหรับประชากรเป้าหมายซึ่งเป็นวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ วิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ศูนย์การเรียนรู้เชิงนิเวศและวิสาหกิจวิสาหกิจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบเกษตรธรรมชาติ วิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งอยู่ในความดูแล ของหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน เป็นต้น

กลุ่มประชากรเป้าหมายซึ่งเป็นประชาชนในชุมชน ได้แก่ ประชาชนในชุมชนซึ่งอาศัยอยู่ใน เขตพื้นที่แหล่งวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์การผู้ประกอบการวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้ง วิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้ ประชากรเป้าหมายยัง รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวและใช้บริการวิสาหกิจดังกล่าว

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

1) ระบบคิดในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ระบบคิดด้านการ จัดการต่าง ๆ ของชุมชนหรือผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Morrison, C., Ramsey, E., & Bond, D., 2017, pp. 95 – 112, Stone, M. T., & Nyaupane, G., P., 2016, pp. 222 – 246, ภูวดล บัวบางพลู, 2560, หน้า 1-10, คณิงภรณ์ วงเวียน, 2555, หน้า 86 – 103, กนกพัชร วงศ์อินทร์อยู่, สมพล สุขเจริญพงษ์และศานติ ดิฐสถาพรเจริญ, 2558, หน้า 171 - 184) ได้แก่

1.1) ความร่วมมือ หมายถึง การมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการบริหารจัดการ วิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ วิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความ ยั่งยืนภายใต้ค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรม

1.2) การกระจายผลประโยชน์ หมายถึง กระจายผลประโยชน์กลับสู่สมาชิกภายในชุมชน เป็นการประสานประโยชน์ของชุมชนภายใต้บริบทของการใช้ชุมชนและธรรมชาติมาเป็นพื้นฐาน โดยสิ่งดังกล่าวเกิดจากความเข้าใจถึงสิ่งที่เรียกว่า ผลประโยชน์ของชุมชนและของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

1.3) การเชื่อมโยงวิสาหกิจประเภทต่าง ๆ หมายถึง การเชื่อมโยงวิสาหกิจการท่องเที่ยว เชิงนิเวศกับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงและกิจกรรม ผลผลิต ทั้งภายในพื้นที่และภายนอกพื้นที่

1.4) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาวิสาหกิจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ หมายถึง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสียจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

1.5) ความสามารถในการวางแผนพัฒนา หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน รวมทั้งการนำข้อมูลของชุมชนมาวางแผนพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่เชื่อมโยง

2) ผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ผู้ประกอบวิสาหกิจภายในชุมชนซึ่งมีลักษณะแหล่งทรัพยากรที่สามารถดำเนินการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามความหมายของ สมชัย เบญจขย (2549) วูด เอ็ม อี (Wood, M. E., 2002) แอนดี้ ดีและอะลาน เอ็ม (Andy, D., & Alan, M., 2002) เช่น ความเป็นธรรมชาติ เน้นการเรียนรู้วิถีธรรมชาติและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและองค์กรภาคีในภาคส่วนต่าง ๆ หมายถึง นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ ชุมชนเจ้าของพื้นที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Vinayak, R. N., and Sanjeevaiah, B.C., 2012, Randle, E. J., & Hoye, R., 2016, Morrison, C., Ramsey, E., Bond, D., 2017)

4) การส่งเสริมการตลาด หมายถึง กิจกรรมการจัดการทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค มีทั้งกิจกรรมทางตรงเรียกว่า การตลาดทางตรง และการประชาสัมพันธ์หรือแจ้งข่าวสารให้แก่ผู้บริโภคให้เกิดความรู้และความเข้าใจในบริการหรือสินค้าเพื่อจูงใจผู้บริโภค สร้างทัศนคติและความรู้สึกที่ดีต่อการใช้สินค้าและบริการซึ่งตรงกับพฤติกรรมบริโภคของตน (วรทัต วิจิตร, 2555, วรวลัญช์ สัจจาภิรัตน์และกฤษ จรินทร์, 2555)

5) ศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงซึ่งต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การแสวงหาสืบเสาะความรู้แบบเสริมพลัง และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2560, วรพงษ์ ผูกภู, 2557)

6) การเพิ่มมูลค่าวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การนำปัจจัยด้านแหล่งธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งแหล่งทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมจากชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงวิสาหกิจอื่น ๆ รวมทั้งเชื่อมประสานกับพื้นที่ภายนอก และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ (ธเนศ ทวีบุรุษ, 2557, ธเนศ ทวีบุรุษและอุทิศสังขรัตน์, 2557, พิมพ์ลักษณ์ พงศกรรังศิลป์, 2557)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยด้านการประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานตามแนวทางของยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัดและตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับชาติ
2. ข้อมูลและแนวทางจากการวิจัยนี้ จะทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ทั้งต่อชุมชนวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน
3. ผลจากงานวิจัยนี้ทำให้ได้ข้อมูลด้านความต้องการจำเป็นของชุมชนอันเป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด